

AKADEMIN FÖR UTBILDNING OCH EKONOMI
Avdelningen för kultur-, religions- och utbildningsvetenskap

De splittrade själarna

En studie av symboliska uttryck i Harry Potter och Halvblodsprinsen

Sofia Arvidsson

2010

Examensarbete, Grundnivå (yrkesexamen), 15 hp
Religionsvetenskap
Religionsvetenskap C
Läroprogrammet

Handledare: Febe Orést
Examinator: Peder Thalén

Abstract

Den populära bokserien om den föräldralöse pojken och trollkarlen Harry Potter har väckt stor uppmärksamhet i medier och inom diverse forskningsfält. De religiösa budskap som serien sänder ut till läsare har bland annat blivit kritiserade av diverse kristna samfund i Sverige och det är denna kritik som ligger till grund för denna studie.

Det övergripande syftet i denna studie är att, utifrån de motstridiga uppfattningarna angående Harry Potter bokserien, undersöka vilka symboliska uttryck för ondska och godhet som skildras i samband med de två karaktärerna Harry Potter och Lord Voldemort. Den textanalys som sedan utförs bygger på olika symbolteorier inom. Vidare är olika symboliska uttryck för begreppen ondska och godhet centrala för denna studies analys.

Sammanfattningsvis går att säga att hos karaktären Harry Potter skildras både symboliska uttryck för ondska och godhet medan det hos karaktären Lord Voldemort finns starkt uttalade symboliska uttryck för ondska i boken *Harry Potter och Halvblodsprinsen*. Då det kommer till den kritik bokserien har mottagit från diverse kristna samfund så blandar författaren av dessa böcker symboler och deras innebörd i samband med många av karaktärerna och inte minst i skildringen av Harry Potter. Trots detta så framkommer det inte att detta sänder ut ett budskap om att typiskt onda egenskaper kan tolkas som goda utan, precis som i dessa böcker så är det varje människas egna val i avgörande situationer som definierar en människas karaktärsdrag.

Nyckelord: Harry Potter; Lord Voldemort; Harry Potter och Halvblodsprinsen; Joanne K. Rowling; symboler; ondska; godhet; Djävulen; Gud; kritik; litteraturtolkning.

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	4
1.1 Syfte och frågeställningar.....	5
1.2 Definitioner	6
1.3 Bakgrund och material	8
1.4 Avgränsningar	9
2. Metod och teoretiska utgångspunkter	11
3. Tidigare Forskning	14
4. Den Utvalde och Mörkrets Herre - en Analys.....	15
4.1 Symboler för ondska och godhet.....	15
4.2 Harry Potter i <i>Halvblodsprinsen</i>	16
4.3 Symboler för godhet.....	16
4.3.1 Albus Dumbledore som Fadern och beskyddaren.....	17
4.3.2 Den Utvalde.....	19
4.4 Symboler för ondska	21
4.4.1 Lord Voldemorts like	21
4.5 Lord Voldemort i <i>Halvblodsprinsen</i>	23
4.5.1 Den splittrade själen	24
4.5.2 Ormviskaren och Mörkrets Herre	26
5. Slutdiskussion.....	30
6. Sammanfattning	32
Käll- och litteraturförteckning.....	34
Litteratur.....	34
Internetkällor	35

1. Inledning

Få böcker har haft så stor genomslagskraft som J.K. Rowlings bokserie om den föräldralösa trollkarlen Harry Potter. Harry, som är huvudkaraktären i böckerna, har utvecklats till ett internationellt fenomen och författaren har erhållit samma status som en superstjärna.¹ Orsaken till den fascination och popularitet som växt fram kring denna serie böcker är vitt diskuterad. Är det kampen mellan gott och ont? Eller är det möjligtvis att det är en blandning av olika genrer i böckerna exempelvis; saga, detektivnovell, äventyrshistoria och så vidare, som lockar läsare?² Det ökande intresset för magi och det övernaturliga kan även anses bidra till böckernas popularitet. Dock leder oftast popularitet likaså till kritik och detta gäller även denna omtyckta bokserie.

I sin avhandling *The Harry Potter Series, Innocent Family Fiction or Occult Black Magic?* skriver Linda Milwee att:

Religious fanatics and members of certain churches and political parties, especially in the USA, saw the rising popularity of the children's book and determined that it was evil; it promoted witchcraft and black magic.³

Susanne Scheffer skriver i sin avhandling "*Satanic Harry*": *How a Wizard Has to Fight the Church* om kristna samfund som protesterat mot de så kallade ondskefulla budskapen i Harry Potter bokserien. Hon ställer sig frågan:

Can an innocent, wispy, and by the way fictional figure like Harry Potter in fact be an embodiment of the devil? If not, why has he sometimes been attacked as such?⁴

Detta sätt att reagera på budskap och symboler i Harry Potter böckerna spred sig likaså vidare till Sverige. Ett exempel på detta är en artikel som i början av år 2004 publicerades i den lokala tidningen i Borlänge, där en kristen friskola har bannlyst de populära böckerna om trollkarlslärlingen Harry. På friskolans hemsida går att utläsa att det är en relativt nystartad församling som inte tillhör något specifikt samfund. Församlingen har däremot uppkommit som ett resultat av att metodistkyrkan i Borlänge har avvecklat sin verksamhet.⁵ Rektorn för

¹ Nel 2002:24

² Anatol 2003:x

³ Milwee 2009:3f

⁴ Scheffer 2009/2010:4

⁵ <http://www.immanuelborlange.se/vilka%20C3%A4r%20vi.htm> [Hämtad:2010-04-26 :12.34]

den kristna friskolan Immanuel-skolan i Borlänge ger följande förklaring till fördömandet av böckerna:

Vi tar avstånd från sådant som innehåller häxkonst, skräck och våld, att man får det onda att framstå som något gott

vidare förklarar hon även att:

Immanuelskolan har tydliga regler mot skräck, död, häxkonst, porr, erotik, antikristliga, rasistiska och ockulta inslag⁶

Hon nämner likaså att en av böckerna i serien ska ha en satansblixt avbildad på omslaget.⁷

Inte enbart som en beundrare själv som tidigt drogs med i fascinationen för dessa böcker utan även som en utomstående iakttagare så anser jag det vara oerhört intressant att grupper av människor kan tolka ett budskap på så olika sätt. Även det faktum att människor tyder och läser in olika budskap i symboler finner jag intressant. Jag har därför valt att göra en textanalys av en utav böckerna i Harry Potter serien. Som grund för denna textanalys kommer jag att använda mig av symbolteorier inom diverse fält inom religionsvetenskapen. Fokus kommer att ligga på två utav gestalterna i J.K Rowlings bok *Harry Potter och Halvblodspriinsen*. Textanalysen av de två karaktärerna kommer alltså till största del bygga på *Harry Potter och Halvblodspriinsen* som är den sjätte boken i serien och de karaktärer jag kommer att undersöka är huvudpersonen Harry Potter och hans edsvurne fiende Lord Voldemort.⁸ Jag kommer även att definiera de två begreppen ondska och godhet för att på så sätt kunna söka efter symboler eller symboliska uttryck hos de två utvalda karaktärerna som förknippas med dessa begrepp. Vidare kommer jag nu att presentera syftet med denna uppsats och även lägga fram de frågeställningar som används för analysen i denna studie.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna uppsats är att utifrån de motstridiga uppfattningarna som råder angående Harry Potter bokserien undersöka vilka symboler för ondska respektive godhet som skildras i samband med två av karaktärerna. Syftet blir följaktligen även att tolka vilka budskap som de

⁶ Dalarnas Tidningar 2004-03-06 00:00

⁷ Dalarnas tidningar 2004-03-06 00:00. Den satansblixt som omnämns syftar på det ärr i pannan som karaktären Harry Potter avbildas med.

⁸ Vidare beskrivning av karaktärerna följer under rubriken *Bakgrund och material* samt i analysen av denna studie

undersökta symboliska uttrycken sänder ut till böckernas läsare. Frågeställningen för denna studie sammanfattas under dessa tre punkter:

- Vilka symboler för ondska skildras i Lord Voldemorts karaktär?
- Vilka symboler för godhet respektive ondska skildras i Harry Potters karaktär?
- Finns det grund för det negativa mottagandet Harry Potter böckerna mottagit från diverse kristna samfund?

1.2 Definitioner

Då begreppen ondska och godhet är centrala begrepp i denna studie krävs även en definition av de båda. I denna del av studien följer därmed klara definitioner av respektive begrepp.

Nationalencyklopedin definierar substantivet ondska som *önskan att orsaka sina medmänniskor (andligt) lidande* och definierar vidare adjektivet ond som en människa *som är inriktad på att vålla skada*.⁹ Nils G Holm summerar i sin bok *Människans symboliska verklighetsbygge, En psykofenomenologisk studie*, det symboliska uttrycket Djävulen. Holms definition av begreppet Djävulen presenteras här i följande citat:

Den symboliska sammanfattningen och personifieringen av det onda, det som strider mot Gud och det goda¹⁰

Då Holm därmed definierar Djävulen som personifieringen av det onda och som en kraft som strider mot det goda finner jag det nödvändigt att till viss del även föra in djävulsbegreppet och dess symboler som en del av denna studie. Djävul kommer av latinets *dia'bolus* och av grekiskans *dia'bolos*, som betyder 'förtalare' eller 'anklagare'. Ordet kommer från *diaba'llō* som innebär att förtala. I Kristendomen är Djävul benämningen på den onda makt som är Guds motståndare i världen medan adjektivet djävulsk, enligt Nationalencyklopedin, har betydelsen av en ondskefull person.¹¹ Febe Orést nämner även i sin bok *Ondska- individuell och kulturell projektion* att adjektivet diabolikos som betyder djävulsk också har betydelsen att splittra. Orést konstaterar vidare att det är problematiskt att definiera ondskebegreppet då föreställningen om ondska värderas olika beroende på vem som använder ordet och av vilken orsak. Hon refererar även till M. Scott Peck som försöker förstå begreppet ondska som en förmåga som finns både inuti och utanför varje människa.¹² Orést gör därefter en egen

⁹ Nationalencyklopedin.se NE sökord: ondska och ond

¹⁰ Holm 2006:72

¹¹ Nationalencyklopedin.se, NE sökord: djävulsk och Djävulen

¹² Orést 2009:12

sammanfattning och definition av begreppet ondska där ondska definieras som en aktion som utgår ur den förmåga inom människan som strävar efter att släcka liv eller tecken på liv. Ondska kan likaså definieras som handlingar som oftast är utförda i samverkan med Djävulen eller liknande fenomen. Enligt Orest är ondska även *den mest negativa värdering som vi har att hantera psykiskt och fysiskt*.¹³

Begreppet ondska har definierats av en rad forskare men det är de tidigare nämnda definitionerna som kommer att användas i denna studie. Begreppet godhet är däremot desto svårare att hitta välavgränsade definitioner på. Föreställningen av att vara god avgränsas emellertid som motsatsen till ond och får då delvis betydelsen av en människa som är moraliskt högtstående i tanke och handling.¹⁴ Då begreppet Djävulen definieras som en personifiering av det onda borde således begreppet Gud definieras som personifieringen av det goda. Holm väljer att definiera begreppet Gud som:

Den främsta symbolen för helighet är gud.¹⁵

Holm väljer sedan att definiera Gudssymboler som:

Det som befrämjar livet och överlevnaden sammanfattas i det goda, i gudssymboler; [...]¹⁶

I denna studie kommer således begreppet godhet att definieras som den direkta motsatsen till ondska. Definitionen av godhet blir därmed viljan och önskan att hjälpa sina medmänniskor och handlingar som utförs i samverkan med Gud. Begreppet kan även tolkas som en handling som utförs i samverkan med liknande Gudsfenomen som representerar vänlighet, hjälpsamhet och givmildhet. Eftersom djävulsk tar betydelsen av en ondskefull person som agerar för att splittra väljer jag även att definiera Gud och godhet som en kraft med syftet att föra samman och ena. Som tidigare berörts så kan ondskebegreppet vara svårt att definiera då varje människa har olika föreställningar och använder begreppet av olika orsaker. Jag anser även att denna svårighet kan appliceras på begreppet godhet. Uppfattningen och tolkningen av kvalitéer som anses vara goda eller handlingar som utförs av godhet är beroende av varje människas religion, sociala bakgrund, kultur och uppfostran.

¹³ Orest 2009:12f

¹⁴ Nationalencyklopedin.se NE Sökord: God

¹⁵ Holm 2006:62

¹⁶ Holm 2006:60

1.3 Bakgrund och material

Den första av böckerna i Harry Potter serien, *Harry Potter och De Vises Sten*, publicerades på engelska år 1997 och den svenska översättningen publicerades år 1999.¹⁷ Sedan dess har den brittiske författaren Joanne Kathleen Rowling sammanlagt gett ut sju böcker, varav den sista publicerades i Sverige år 2007. Böckerna kretsar kring den föräldralöse trollkarlen Harry Potter som fram tills sin elvaårsdag inte har en aning om att han besitter magiska krafter. Varje bok i serien utspelar sig sedan under ett av Harrys sju skolår på Hogwarts skola för häxkonster och trolldom. Detta är en skola där barn med förmågan att utöva magi får lära sig att utveckla sina magiska förmågor. Läsarna får följa Harry och hans vänner i kampen mot den onda trollkarlen Lord Voldemort och hans anhängare. Läsarna får även följa Harrys och hans vänners uppväxt från barn till tonåringar.

I den första boken i serien påbörjar Harry Potter sin magiutbildning och inleder kampen mot Lord Voldemort eller ”Mörkrets Herre” som han även kallas. I deras första konfrontation var Harry enbart ett spädbarn och i samband med konfrontationen blev Harrys föräldrar dödade av den onda trollkarlen. Harrys föräldrar var tidigare mycket kända för sitt engagemang i kampen mot den onda delen av trollkarlsvärlden och de hade redan tidigare kämpat mot Lord Voldemort. Voldemorts försök att döda Harry misslyckades dock och ansträngningen lämnade enbart efter sig ett tydligt blixformat ärr i Harrys panna. Lord Voldemort misslyckande leder även till att han nästintill tillintetgörs och hans anhängare tror att han har blivit dödad och därmed lämnat trollkarlsvärlden. Det är Harrys oavsiktliga framgång i sitt möte med Lord Voldemort, vilket var ett resultat av hans mors kärlek, som utgör hans stora öde. Han är född till att vara godheten i kroppslig form och för att leda kampen mot ondskan.¹⁸

I den femte boken *Harry Potter och Fenixorden* har Lord Voldemort återfått sin fulla styrka och några av magikerna i trollkarlsvärlden har startat en orden vars uppgift är att bekämpa honom. Likaså ska de även försöka att få den övriga trollkarlsvärlden att inse att Voldemort har återuppstått till liv. I denna bok blir också Harry Potters gudfar Sirius Black, som fungerat som en fosterförälder för honom, dödad. Boken avslutas med en stor kamp mellan rektorn för Hogwartsskolan, Albus Dumbledore, och Lord Voldemort. Denna kamp förlorar Voldemort och han flyr för att återhämta sina krafter. Det är här den sjätte boken i serien tar vid och det är denna bok jag till största del kommer att använda mig av för analysen

¹⁷ <http://www.jkrowling.com/>

¹⁸ Eccleshare 2002:8

i denna studie.

I *Harry Potter och Halvblodspriinsen* har hela trollkarlsvärlden äntligen insett att Lord Voldemort är tillbaka och att alla människor, trollkarlar såväl som mugglare, svävar i livsfara.¹⁹ Harry har i denna bok dessutom börjat få privatlektioner av skolrektorn Albus Dumbledore för att öka sina chanser att slutgiltigt kunna förjanta ledaren för den onda delen av trollkarlsvärlden. Det är i denna bok vi läsare får reda på mer om Voltmorts uppväxt, liv, karaktär och svagheter. Det framkommer även att Lord Voldemort har delat upp sin själ i sju olika delar, och placerat ut sex av dessa i så kallade horrokruker.²⁰ För att förjanta den onde trollkarlen måste Harry och hans vänner nu finna och förstöra horrokruken för att på så sätt utplåna hans själ för evigt. Det är efter en av dessa jakter som Harrys mentor, tillika rektor Albus Dumbledore, blir dödad av en av Lord Voltmorts anhängare. Därmed har Harry förlorat både sin gudfar och mentor. Efter *Harry Potter och Halvblodspriinsen* följer den sjunde och sista boken i serien, *Harry Potter och Dödsrelikerna*, där Harry får fortsätta kampen på egen hand med hjälp av sina jämgamla vänner.

1.4 Avgränsningar

Valet att lägga fokus på en av böckerna i serien i analysen är till viss del på grund av den stora omfattningen av text som varje bok i serien innehåller. *Harry Potter och Halvblodspriinsen* är 607 sidor lång och de resterande böckerna i serien sträcker sig från den kortaste på 384 sidor, *Harry Potter och De Vises Sten*, till den längsta på 1001 sidor, *Harry Potter och Fenixorden*. Då denna studie har begränsat med utrymme och tidsbegränsning så valde jag därför att lägga fokus på enbart en av böckerna i serien och valet föll då på den sjätte boken. Anledningen till att jag har valt att fokusera på den sjätte boken, vilken är den näst sista i serien, är bland annat på grund av att det är i denna bok som läsaren får reda på mer om Lord Voltmorts uppväxt och bakgrund. Därmed får läsaren en ökad förståelse för hur Voldemort har formats till en komplex och ondskefull karaktär. Det är även i de sista böckerna i serien som den komplexa relationen mellan Harry Potter och Lord Voldemort börjar belysas och detta är ett viktigt inslag för analysen av denna studie. Trots att fokus kommer att ligga på den sjätte boken i serien så kommer även vissa nedslag i övriga böcker att vara nödvändiga. Detta kommer att

¹⁹ Mugglare är vad författaren kallar alla människor som inte innehar förmågan att utöva magi.

²⁰ En horrokruk är ett föremål där Voldemort har placerat en del av sin själ för att på så sätt kunna bli odödlig. För att kunna skapa en horrokruk måste en ondskefull handling utföras dvs. att döda någon.

ske enbart vid tillfällena då särskilda argument i analysdelen behöver ytterligare förklaringar eller mer ingående bakgrund än vad som ges i *Harry Potter och Halvblodspriinsen*.

Som tidigare nämnts under rubriken *Syfte och frågeställningar* så har jag valt att undersöka symboler för både ondska och godhet hos karaktären Harry Potter. Anledningen till valet att söka efter symboler för ondska hos karaktären Harry Potter och inte enbart symboler för godhet, trots att han är en uttalat god karaktär, är av två anledningar. Det första skälet är för att böckerna, som nämns i inledningen av denna studie, har fått kritik för att blanda ihop symboler och egenskaper för ondska och godhet och på detta sätt fått ondska att framstå som någonting gott. Men även på grund av det starka band som karaktären Harry Potter delar med den ondskefulla trollkarlen Lord Voldemort så har jag valt att fokusera på symboliska uttryck för både ondska och godhet. Då Harry genom skyddet från sin mors kärlek överlever en attack från den onde trollkarlen så blir han för evigt sammanlänkad med densamme genom det ärr som finns kvar i hans panna. I flera av böckerna i serien känner sig Harry splittrad av vetskapen om att denna länk existerar och tvekar på sin egen förmåga och godhet. Då karaktären Harry Potter alltså tvekar på sin egen godhet finner jag det även intressant att undersöka vilka symboler som visar på denna länk mellan honom den onda karaktären Lord Voldemort.

Vidare följer nu en presentation av metoden och de teoretiska utgångspunkterna som använts för denna studie under nästkommande rubrik.

2. Metod och teoretiska utgångspunkter

Då denna studie har som avsikt att tolka symboliska uttryck av olika slag kommer jag att använda mig av ett hermeneutiskt tolkningssätt.²¹ Hermeneutikens huvuduppgift är att tolka och Björn Vikström skriver följande om tolkningssättet:²²

Ett av hermeneutikens bestående bidrag till vetenskapsteorin är betoningen av att ingen tolkning kan ske helt förutsättningslöst. Om vi inte har någon slags tidigare kännedom om den sak vi vill förstå har vi heller inga möjligheter att förstå den. Det är denna ”förförståelse” som gör det möjligt för oss att ställa meningsfulla frågor till texten och finna de infallsvinklar som låter texten komma till sin rätt.²³

För att inneha denna ”förförståelse” i denna studie har olika forskares symbolteorier och definitioner av symboler lästs och studerats. För att sedan svara på de frågor som läggs fram i frågeställningen har en textanalys av *Harry Potter och Halvblodsprinsen* genomförts där olika händelser, varelser, namn och bifigurer kommer att tolkas utifrån symbolteorier. Jag har använt mig av diverse forskares symbolteorier som teoretiskt ramverk i denna studie. Här följer därmed en presentation av dessa forskares definitioner av symboler och teser om symbolteori inom religionsfältet. Anledningen till att jag har valt ett flertal forskares teorier och begrepp är för att få en så bred grund som möjligt i den analys som sedan följer.

Ingvild Sælid Gilhus och Lisbeth Mikaelsson skriver om symboler som bidragare till ordning och sammanhang i människors tankevärld.²⁴ De för även fram att en kultur innehar centrala symboler som talar om vilka värderingar som är gällande.²⁵ Carl G. Jung, tolkar symboler som ett ord, ett namn eller en bild med en ytterligare betydelse än den uppenbara och närliggande betydelsen.²⁶ Han väljer även att förklara symboler som sociala konstruktioner. Symboler kan enbart konstrueras hos det medvetande som betraktar något och ger detta något en symbolisk innebörd för något okänt. Av den orsaken kan därmed människor uppfatta olika föremål, situationer och handlingar som innehavare av symbolisk innebörd.²⁷ Symboler uppträder i alla psykiska tillämpningar och det finns symboliska

²¹ Nationalencyklopedin.se NE **hermeneutik** [-nɛvʲi:ˈk], läran om texttolkning, ursprungligen i filologi och teologi. Inom filosofin är hermeneutiken en vetenskaplig metod som framhäver betydelsen av förståelse för intentioner bakom text och tal samt för forskningsobjektet.

²² Orést 2009:48

²³ Vikström 2005:13

²⁴ Nationalencyklopedin.se NE.Grek. Symbolon, att föra samman

²⁵ Gilhus, Mikaelsson 2003:126

²⁶ Jung 1981:20

²⁷ Jung 1993:207

handlingar, tankar, känslor och situationer.²⁸ Då Jung tolkar symboler som bland annat ord, namn, handlingar och situationer med en ytterligare betydelse och innebörd än den uppenbara är det just dessa bärare av symbolisk innebörd som kommer att analyseras i denna studie.

I sin bok *Människans symboliska verklighetsbygge, En Psykofenomenologisk studie* presenterar Nils G. Holm sin religionspsykologiska syn på religion och dess centrala fenomen.²⁹ Hans teorier bygger på en vidareutveckling av Hjalmar Sundéns rollteorier. Ett av de centrala fenomen inom religionen och rollteorin som omnämns av Holm är just begreppet symbol och den betydelse symboler har för människans verklighetsbygge. Här följer därav en kortare beskrivning av Holms symbolteorier.

Det är via symboler och symboluttryck som människan bygger upp sin verklighet. Förmågan att tänka abstrakt och ge föremål en betydelse förutom den som ses med blotta ögat är nödvändigt i konstruktionen av vår verklighet.³⁰ Holm delar upp grundsymboler, det vill säga symboler som är elementära i människors liv, i tre olika typer och dessa beskrivs som följande:

- Fenomensymboler som kan representeras av: Naturföreteelser som exempelvis solen, månen, stjärnorna, trädet berget osv.
- Situationssymboler som kan representeras av: Födelsen, döden, bröllopet, måltiden och resan.
- Rollsymboler som oftast ingår i parvisa förhållanden kan representeras av exempelvis par såsom Man- kvinna, far/mor- barn, hjälten- motståndaren, brud- brudgum och den lidande- den som man lider för.³¹

Analysdelen av denna studie kommer framförallt att fokusera på Holms teorier om rollsymboler då jag anser att de två valda karaktärerna faller under den kategorin. Då begreppen ondska och godhet kan anses ha ett parvist förhållande till varandra är även det en anledning till att fokusera på just rollsymboler. Förutom att presentera olika typer av symboler går Holm även in på begreppet symbolvärldar. I dessa symbolvärldar ingår alla de föreställningar, berättelser, minnen, sedvänjor och symboler som existerar i en människas omvärld. I den kulturella omvärlden liksom den religiösa och dessa sammanförs sedan till en helhet. För att beskriva denna helhet så måste det även här göras kategoriseringar. Holm nämner då uppdelningen mellan den kognitiva- tankemässiga och det beteendemässiga.³² Här

²⁸ Jung 1981:55

²⁹ Holm 2006:7

³⁰ Holm 2006:22

³¹ Holm 2006:22f

³² Holm 2006:55

placerar han in berättelsen och språket i den kognitiva- tankemässiga kategorin av symboler. Av de kognitiva symbolerna är enligt Holm dikotomin Gud - Djävul en av de mest centrala.³³ Holm nämner att uppdelningen mellan gott och ont kommer in väldigt tidigt i en människas verklighet och tar symboliska uttryck. Han fortsätter sedan med att diskutera och presentera olika symboliska uttryck för ondska och godhet och hur dessa uppkommer. Dessa symboliska uttryck kommer att beskrivas grundligare under analysdelen av denna studie där även konkreta symboler för ondska-godhet, Djävul-Gud kommer att presenteras.

³³ Nationalencyklopedin.se NE. Variabel eller egenskap som är delad i två varandra ömsesidigt uteslutande kategorier.

3. Tidigare Forskning

Otaliga böcker, avhandlingar och artiklar har blivit skrivna om fenomenet Harry Potter. Allt från biografier om författaren J.K. Rowlings liv och genusfrågor, till etniskt utanförskap har analyserats och diskuterats. Gemensamt för många av dessa böcker är att de ej är godkända av författaren J.K. Rowling själv. Orsaken till detta har varit svår att hitta och jag kan därför enbart gissa mig till att det är en önskan om att låta böckerna vara oförstörda av analytiska åsikter. En av dessa böcker som på ett förenklat och vidsvepande sätt beskriver bland annat symboliska namn och djur i Harry Potter serien är boken *Harry Potters magiska värld* skriven av journalisten David Colbert. Denna bok har använts som inspiration till vissa delar i analysen av denna studie.

I inledningen av denna undersökning nämns en tidigare studie utförd av Linda Milwee där en specifik kritik mot Harry Potter serien tas upp. Likväl har en studie utförts vid Karlstads Universitet som är skriven av Susanne Scheffer även denna studie omnämns under rubriken *Inledning*. I Scheffers studie analyseras den kritik Harry Potter-serien har mottagit i från olika kristna samfund.³⁴ Studie har följaktligen även den kritiken från diverse kristna samfund som grund. Dock ligger fokus i Scheffers studie på debatten mellan de kyrkor som valt att öppet kritisera bokserien och de som inte kritiserar bokserien överhuvudtaget. Scheffer försöker även att hitta kristna värderingar och budskap i den fjärde boken i serien, *Harry Potter och Den Flammande Bägaren*. Detta för att motbevisa den kritik som har lagts fram om att Harry Potter serien förmedlar ondskefulla budskap.

Hjälpsamt för denna studie har läsandet av *Reading Harry Potter: Critical essays* redigerad av Giselle Liza Anatoly även varit. I den här samlingen av studier tolkar flera författare budskapen i Harry Potter böckerna med fokus på varierande ämnen. Den studie som till viss del har varit intressant för analysen som följer i denna undersökning är skriven av Alice Mills. Mills fokuserar på den komplexa relationen mellan Harry Potter och Lord Voldemort. Vad gäller studier som behandlar symboler och då specifikt symboler för ondska och godhet i någon av böckerna i Harry Potter serien har jag inte funnit några exempel. Detta leder då till att det i analysen kommer att vara subjektiva analytiska åsikter som lyfts fram och då med hänvisningar till olika symboliska uttryck för ondska och godhet.

³⁴ Scheffer 2009/2010:10

4. Den Utvalde och Mörkrets Herre - en Analys

Efter dessa inledande delar följer nu analysdelen av denna studie vilken är uppdelad under fem olika huvudrubriker. Först följer en presentation av vanligt förekommande symboler som kan anses representera ondska och godhet. Därpå följer tre avsnitt där fokus ligger på karaktären Harry Potter och de symboler som kan anses representera ondska respektive godhet som framkommit under textanalysen. Sedan följer två avsnitt som fokuserar på karaktären Lord Voldemort och de symboler som kan anses representera ondska som framkommit under textanalysen.

4.1 Symboler för ondska och godhet

Under denna rubrik har jag valt att gå djupare in på mer konkreta symboler och symboliska uttryck för ondska och godhet. Detta för att göra det lättare för läsaren att förstå de kopplingar och analytiska åsikter som förs fram under denna del av studien.

Som tidigare nämnts så anser Holm att uppsplattningen mellan gott och ont går tillbaka på en tidig överlevnadsstrategi och är grundläggande i människans psyke. Av de kognitiva-tankemässiga symbolerna är kanske uppdelningen mellan gott och ont, Gud och Djävul den mest centrala. Holm sammanfattar det som främjar livet och överlevnaden i det goda och Gudssymboler medan det som splittrar och bidrar till förintelse och död sammanfattas i det onda och djävulssymboler.³⁵ Gud uppfattas ofta som skaparen, uppehållaren, domaren och den förlåtande. Gud anses även vara den fullkomliga varelsen. Symboliska uttryck för Gud är varierande och många, Gud kan beskrivas som fadern, det allseende ögat och ledaren som anför sin kämpande skara. Holm nämner även änglar som symboler för godhet och som Guds vilja personifierat.³⁶ Konstruerade symboler för Gud och därmed representationer för godhet är även triangeln och cirkeln där cirkeln representerar det fullkomliga och triangeln den treeniga gudomen inom kristendomen.³⁷

Då karaktären Harry Potter ofta omnämns som en karaktär utvald för att bekämpa ondskan blir även relevant att föra tanken om Messias och symboliska uttryck för densamme. Då Jesus ansågs vara Guds utvalde väljer jag därför att även tolka symboler för Jesus som symboler för godhet. Holm nämner bland annat offret och återuppståndelsen som vanligt förekommande symboliska händelser för Messias tanken.³⁸ Jag väljer dessutom att föra in det

³⁵ Holm 2006:60

³⁶ Holm 2006:69

³⁷ Holm 2006:65

³⁸ Holm 2006:66

symboliska uttrycket den utvalde som förekommande för Messias och Jesus.

När det kommer till symboliska uttryck för Djävulen är bland annat den anklagande, den vedersakande och den som härskar över helvetet vanligt förekommande. Holm upplyser även om att konkreta symboler för Djävulen och därmed ondskan är vanligt förekommande och han nämner ormar, drakar, paddor och vingar (liknande fladdermus vingar) som exempel på detta. Dessutom så förknippas Djävulen ofta med hornen och svansen. Även då det kommer till symboler för ondska nämns änglar, men bara i de sammanhang där Djävulen tolkas som en fallen ängel som blivit förvisad ner i underjorden.³⁹

4.2 Harry Potter i *Halvblodsprinsen*

Som tidigare nämnts under rubriken Bakgrund och material så förlorade Harry sina föräldrar vid ett års ålder. Det var den onde trollkarlen Lord Voldemort som, efter att ha fått höra talas om en profetia om angående ett utvalt barn, valde att försöka döda Harry. Det var alltså i och med detta försök som Harrys föräldrar dog och Harry själv mirakulöst nog överlevde.

I *Harry Potter och Halvblodsprinsen* är det just denna profetia, som innehåller en förutsägelse om Harry som "Den Utvalde" som ska bekämpa Lord Voldemort, som är i fokus. Harry spenderar mycket tid med att fundera över vilken innebörd den kan tänkas ha. Han spenderar även mycket tid hos rektorn för Hogwartsskolan, Albus Dumbledore, där de båda tillsammans försöker lista ut hur Lord Voldemort skall kunna förgöras.

Albus Dumbledore och övriga symboler för godhet, i relation till Harry, som kan tolkas som symboliska uttryck för godhet kommer nu att presenteras och analyseras i näst följande avsnitt.

4.3 Symboler för godhet

Symboliska uttryck för Gud och, som jag tolkar det, godhet är bland annat fadern, det allseende ögat och den allvetande. Några av de symboliska uttryck som förknippas med Gud går att spåra hos Rowlings karaktär Albus Dumbledore. Att denna karaktär valts att lyftas fram under analysen beror på den stora inverkan han har på karaktären Harry Potter.

³⁹ Holm 2006:72

4.3.1 Albus Dumbledore som Fadern och beskyddaren

Namnet Albus kommer från latinets benämning på färgen vit.⁴⁰ Dessutom har den Romersk-Katolska kyrkan hämtat inspiration från latinet då de valt att ge ett liturgiskt klädesplagg som används under gudstjänster benämningen Alba.⁴¹ J.K Rowling har därmed valt att förknippa karaktären Dumbledore, i och med hans förnamn Albus, med de symboliska betydelseerna färgen vit innehar och han förknippas även med ett klädesplagg som används av präster.

Vitt brukar i europeisk färgsymbolik stå för ljus, renhet och oskuld och det kan likaså symbolisera fred och nedläggandet av vapen.⁴² I och med valet att ge Dumbledore förnamnet Albus så lyckas författaren därmed associera Harry Potters mentor med ovannämnda uttryck.

Den vita dräkten som har fått namnet Alba symboliserar renhet, kyskheter och i vissa fall andens seger över köttet.⁴³ Det faktum att detta plagg används av präster för även in en intressant koppling till vad präster anses representera. Präster anses ha en närmare relation till Gud än övriga folket. Jag tolkar det därför som att författaren i sitt val av förnamn på denna karaktär vill ge honom ett namn som förknippas med högre makter och närhet till gudomliga krafter. Med detta i tanken så är det relevant att analysera vilka ytterligare symboliska uttryck som går att finna i samband med karaktären Dumbledore. Detta blir relevant i och med den nära relation som Harry Potter och Dumbledore utvecklar under Harrys skoltid.

Harrys sjätte skolår på Hogwarts präglas av de privatlektioner han får av Dumbledore. Under dessa privatlektioner förflyttar sig Harry och Dumbledore tillbaka i tiden och upplever minnen från Voldemorts uppväxt. Harry sätter stort värde i dessa lektioner och nämner vid ett tillfälle, då Dumbledore inte hört av sig på en lång tid, att han känner en känsla av övergivenhet. Detta uttrycks på följande sätt:

Harry hade känt sig omhulad och uppmuntrad, men nu kände han sig lätt övergiven.⁴⁴

⁴⁰ Karaktären Albus Dumbledore kommer här efter enbart hänvisas till genom efternamn, det vill säga Dumbledore

⁴¹ Nationalencyklopedin.se NE Sökord: Albus

⁴² Nationalencyklopedin.se NE Sökord: Vitt. Vitt har även i politiska sammanhang kommit att representera konservatism, antiradikalism och reaktion (jfr "de vita" i inbördeskrigen i Finland och Ryssland) går tillbaka på bourbonernas vita liljebaner som en symbol för rojalisterna under franska revolutionen. I vissa kulturer är vitt sorgens färg, så t.ex. i Kina och Korea.

⁴³ Cooper 1983:59

⁴⁴ Rowling 2005:277

Speciellt efter att Harrys gudfar Sirius mördades så gav Dumbledores omsorg en känsla av familjetillhörighet och gemenskap för Harry. Bandet mellan honom och Dumbledore stärkte även Harrys tro på att han hade en möjlighet att bekämpa det onda. Harry sätter stor vikt vid att följa Dumbledores råd och lägger stor ära i att vara hans bundsförvant. Därmed står han även emot alla givna förslag från omgivningen om att svika Dumbledores förtroende. Ett exempel på ett sådant förslag är när den styrande ministern över trollkarlsvärlden försöker få Harry att läcka information om Dumbledore och han då nekar till detta. Dialogen dem emellan framställs så här:

”Du är alltigenom Dumbledores vapendragare, Potter, eller hur ?

” Ja, det är jag”, sa Harry. ”Jag är glad att vi fått den saken utredd”⁴⁵

Som jag tidigare nämnt så kan Dumbledore tolkas som en karaktär som, i och med den symboliska kopplingen i hans namn, strävar efter att bevara fred. Trots detta är Harry inte främmande för att benämna sig själv som Dumbledores vapendragare. Under den kamp som nu utspelar sig mellan gott och ont blir många tvingade till att välja sida. Det finns olika åsikter om hur Lord Voldemort ska bekämpas inom trollkarlsvärlden och Dumbledore är en av de ledare som drar till sig en skara anhängare. I och med att Harry utmärker sig själv som Dumbledores vapendragare blir då Harry den starkaste av Dumbledores anhängare.

Trots att Harry Potter till viss del är sammanlänkad med karaktären Lord Voldemort, i och med sin sammandrabbning med den onde trollkarlen som spädbarn, väljer han alltså att följa Dumbledore och därmed följa den uttalat goda sidan. Dumbledore är den trollkarl som Harry anser vara sin sista kvarvarande beskyddare och fadersgestalt, vilket uttrycks i följande citat:

Det fanns ingenting som kunde väcka honom ur hans mardröm, ingen tröstande viskning i mörkret att han i själva verket var trygg, att alltsammans bara försiggick i hans fantasi. Den siste och störste av hans beskyddare var död och han var ensammare än han någonsin varit förut.⁴⁶

Detta utdrag är från när Harry inser att Dumbledore har mördats. Det faktum att Dumbledore blir dödad kan tolkas som att ledaren som anför sin kämpande skara, vilket är ett typiskt symboliskt uttryck för Gud och det goda, nu har lämnat Harry och trollkarlsvärlden ensamma

⁴⁵ Rowling 2005:354

⁴⁶ Rowling 2005:651

utan sin anförare.⁴⁷ Därmed lämnar Dumbledore även efter sig en känsla av hopplöshet. Vad ska flokken lyssna till om inte deras ledares råd? I Harrys ögon är Dumbledore den som besitter all kunskap och all makt och utan honom känns kampen mot det onda relativt hopplös. Dumbledore får på grund av detta en symbolisk betydelse för godhet i sin relation till Harry Potter. Dumbledore innehar en stark koppling till godhet i och med sitt förnamn och dessutom innehar han egenskaper som utgör honom till en ledare och fadersgestalt för Harry. Harry står därmed på samma sida som ledaren för den goda makten i kampen mot det onda och är dessutom innehavare av ett starkt förtroende från densamme.

4.3.2 Den Utvalde

Symboliska uttryck för Messias och Jesus kan ses som en utvidgning av Gudssymbolerna och därmed representerar även dessa symboliska uttryck godhet. Ett exempel på symboliska uttryck för Messias och Jesus förekommer under en dialog som Harry har med karaktären Rufus Scrimgor. Scrimgor är den styrande ministern över trollkarlsvärlden och i citatet som följer berättar han för Harry om den betydelse han har för resten av trollkarlsvärlden.

” Folk tror att du är **’den utvalde’**, förstår du ”, sa Scrimgor. ” De tycker att du är en riktig **hjälte**...vilket du naturligtvis är, Harry, vare sig du är utvald eller inte ![...] Ja hur som helst”, fortsatte han utan att vänta på svar, ” är det väsentliga att du är en **hoppets symbol** för många Harry. Tanken på att det finns nån där ute som skulle kunna, som till och med skulle vara **ännad** , att förgöra Den-som-inte-får-nämnas-vid-namn, det är självfallet till **tröst** och hjälp för folk.”⁴⁸

Med detta citat vill jag påvisa att karaktären Harry Potter följs åt av en rad symboliska uttryck som går att koppla till tanken om Messias. Genom att använda det symboliska uttrycket *den utvalde* i beskrivningen av Harry Potter leder författaren omedelbart tanken till en hjälte och till någon som har kommit för att rädda folket. Precis som Jesus kom till jorden för att ta på sig de synder som det judiska folket begått i sin gamla tro och visa dem en "riktigare" väg i sin gudstro, har Potter kommit till trollkarlsvärlden för att inge hopp. Han inger ett hopp om att befria hela världen från Lord Voldemort och hans sätt att tro på och använda magi. Det är inte enbart i och med andra karaktärers uppfattning av Harrys betydelse som begreppet den

⁴⁷ Holm 2006:65

⁴⁸ Rowling 2005:351 De ord som är skrivna i fet stil är mina egna försök att peka ut avgörande ord i citaten. De ställen i de hämtade citaten där punkter inte är satta inom parentes är på grund av att punkterna tillhör det hämtade citaten och således är det alltså inte urklipp i citaten. Detta gäller för de citat som följer härnäst i studien.

utvalde används utan även Harry själv använder sig av den beskrivningen. Detta visar på att Harry själv tagit till sig det värde det symboliska uttrycket innehar och att han har själv har börjat förstå att han uppfattas som en symbol för godhet. Det är med viss motvillighet som Harry använder begreppet för att beskriva sig själv, men trots detta väljer han vid åtminstone ett tillfälle att säga: ”Jag är ’Den Utvalde’”.⁴⁹ Detta sker då han behöver använda sig av den symboliska innebörd detta begrepp innehar för att han ska kunna fortsätta kampen mot det onda.

Vidare går det även att tolka den profetia som omnämns i boken, som säger att ingen av Harry eller Lord Voldemort kan leva om den andra överlever, som ett symboliskt uttryck för godhet. Harry måste därmed i sin kamp mot Lord Voldemort vara redo att offra sig för den goda sakens skull precis som Jesus offrade sig på korset för att ta på sig sitt folks synder. Offret är en symbolisk handling i den kristna tron och då speciellt det offer Jesus gav då han offrade sig själv på korset.⁵⁰ Detta offer genomför Jesus av kärleken till sitt folk och även Harry har ett kärleksbudskap tillskrivet till sin karaktär. Detta framkommer då Harry och Dumbledore diskuterar hur Harry ska kunna besegra Lord Voldemort, vilket citeras här:

” Men jag är varken ovanligt skicklig eller kraftfull, sa Harry utan att kunna hejda sig. ” Jo det är du”, sa Dumbledore med eftertryck. ” Du har en kraft som Voldemort aldrig haft. Du kan... ”
”Jag vet!” sa Harry otåligt. ” Jag kan älska!” Det var nära att han tillade. ! Än sen då !”
”Så om profetian säger att jag ska besitta’ en kraft som Mörkrets herre ej känner till’ så betyder det bara...kärlek?” frågade Harry med antydning till besvikelse.⁵¹

Författarens användning av kärleksbudskapet förstärker det symboliska uttrycket om att Harry skulle vara den utvalde. Precis som Jesus dog på korset, av kärlek till folket och för att ta på sig folkets synder, så måste Harry leva med vetskapen om att han genom sin förmåga att älska kanske måste offra sig för att befria folket från den onde trollkarlen.

Under nästföljande avsnitt analyseras de symboliska uttryck som kan tolkas representera ondska som skildras i samband med karaktären Harry Potter.

⁴⁹ Rowling 2005:498

⁵⁰ Nationalencyklopedin .se NE Sökord: offer. Benämner begreppet offer som en kultisk handling varigenom något frambärs åt en gudomlighet, som föda eller som gåva. Offret kan överlämnas på ett altare eller förtäras i en offermåltid sedan en del överlämnats åt guden. Gamla Testamentet skildrar offer av olika slag. I Nya Testamentet ses Kristi lidande och död som ett offer för människorna. I det kristna kyrkolivet knyts offerbegreppet särskilt till nattvarden.

⁵¹ Rowling 2005:516

4.4 Symboler för ondska

Som tidigare nämnt i inledningen av denna studie har Harry Potter böckerna fått kritik för att framställa det symboliskt onda som någonting gott. Detta grundas på det faktum att Harry trots sin komplexa relation och förbindelse med den onde trollkarlen Lord Voldemort beskrivs som en hjälte och som den utvalde. Därav är det intressant att undersöka vilka symboliska uttryck, händelser och handlingar det finns i boken som kan koppla karaktären Harry Potter till ondska.

4.4.1 Lord Voldemorts like

Orsaken till varför Lord Voldemort anser att det är nödvändigt att döda Harry går tillbaka till en profetia som blev uttalad av spådomslärarinnan på Hogwartsskolan. Denna profetia uttalades samma år som Harry föddes och det var dessutom en profetia som Lord Voldemort kände till och därmed beslutade han sig för att följa den.⁵² Profetian lød:

Den som har makten att besegra Mörkrets herre är på väg... född av dem som tre gånger trotsat honom, född när den sjunde månaden dör... Mörkrets herre skall märka honom som **sin like**, men han skall besitta en kraft som Mörkrets Herre ej känner till... och den ene av dem måste dö för den andres hand för ingen av dem kan leva om den andre överlever... den som har makten att besegra Mörkrets herre skall födas när den sjunde månaden dör...⁵³

Profetian uttalar och betonar det band som Harry och Lord Voldemort senare kom att dela. Genom att författaren nämner Harry som Lord Voldemorts like delges läsaren en aning om att Harry i framtiden kommer att dela speciella drag med densamme. Enbart det faktum att Harry, från och med Voldemorts försök att döda honom, kommer att bära med sig en del av den ondskefulla trollkarlen kan tolkas som att de onda karaktärsdragen hos Lord Voldemort även projiceras på Harry.

I sagornas värld kan man ofta finna exempel på dikotomin gott – ont.⁵⁴ Denna dikotomi finns i karaktären Harry Potter då han föds som den utvalde och genom denna utvaldhet tillhör den goda sidan. Trots detta delar han även en del symboliskt ondskefulla drag med Lord Voldemort. Ett exempel på ett sånt symboliskt uttryck är förknippandet med ormen som

⁵² Nationalencyklopedin.se NE Utsaga av en [profet](#); i dagligt tal en förutsägelse om framtiden

⁵³ Rowling 2004:968

⁵⁴ Holm 2006:126

enligt Holm är en typisk symbol för ondska.

Ormen som symbol kan vara mångtydig och i och med dess förmågan att släcka liv så representerar den död och förstörelse. J.C Copper uttrycker i boken *Symboler En uppslagsbok* att på grund av att ormen lever i marken så står den även i förbindelse med underjorden och har tillgång till de dödas krafter och trollmakt.⁵⁵ Då denna studie fokuserar på de kristna Gud och djävulsbegreppen är det även av intresse att föra in den kristna betydelsen av ormen. I den kristna tron är ormen som symbol till viss del dubbeltydig, delvis har den betydelsen av offret som blev upphängd i Livets träd, men i de flesta fall kan den tolkas som en symbol för Satan, Frestaren och Guds fiende. Cooper konstaterar vidare att ormen representerar onskans makt; förstörelse; graven; bedrägeri och list; ormen representerar även onskans makt som människan måste besegra.

En av de egenskaper som anlades hos Harry i och med Lord Voldemorts mordförsök på honom som spädbarn var Voldemorts ovanliga förmåga att kunna tala med ormar. I den första boken i Harry Potter serien *Harry Potter och De Vises Sten* utspelar sig den första händelsen då Harry upptäcker att även han besitter denna sällsynta förmåga. Detta utspelas då Harry får följa med sin fosterfamilj, som består av hans moster med man och barn, till det lokala zoo. Väl där upptäcker Harry sin förmåga att tala ormspråk då han av ren slump lyckas befria en orm från sin inhägnad. Handlingen beskrivs som följande:

Ormen öppnade plötsligt sina lysande små ögon. Långsamt mycket långsamt, lyfte den på huvudet tills ögonen var i jämnhöjd med Harrys.

Den blinkade [...] Ormen slog med stjärten mot en liten skylt bredvid glaset. Harry kikade på den.

Bob Constrictor Brasilien

”Var det bra där?”

Boaormen slog mot stjärten mot skylten igen och Harry läste vidare: Det här exemplaret är fött i Djurparken.

”Å jag förstår, så du har aldrig varit i Brasilien?”

Då ormen skakade på huvudet fick ett öronbedövande tjut bakom Harry dem båda att hoppa till:⁵⁶

Under sitt andra år på Hogwartsskolan får Harry reda på att det är på grund av hans sammandrabbning med Lord Voldemort som spädbarn som han innehar denna förmåga. Det är Dumbledore som informerar honom om detta och en del av dialogen då denna information kommer Harry till känna citeras nedanför:

⁵⁵ Cooper:1993:137

⁵⁶ Rowling 2006:41f

”Orsaken till att du är det, Harry”⁵⁷, sade Dumbledore lugnt. ”är att Lord Voldemort- som är Salazar Slytherins enda återsående ättling- är ormviskare. Såvida jag inte tar alldeles fel, överförde han en del av sina krafter till dig den natten han gav dig ärret i pannan [...]”⁵⁸

I och med detta uttalande av Albus Dumbledore förstår läsaren att det vanligt förekommande djuret ormen, som utgör en konkret symbol för Djävulen och därmed även ondska, också utgör en del av karaktären Harry Potters personlighet.⁵⁹ Profetian om att Harry i framtiden kommer att bli märkt som Lord Voltmorts like och det faktum att de delar på förmågan att tala med ormar kan tolkas som ett symboliskt uttryck. Ett symboliskt uttryck för att även Harry innehar egenskaper som kan tolkas som typiskt onda.

Ormen som en symbol för ondska blir ännu mer komplex i samband med karaktären Lord Voltmort. Under nästa rubrik följer en beskrivning av den ondskefulle karaktären hos Lord Voltmort och därefter analyseras ormen som symbol för ondska ännu en gång men denna gång i relation till karaktären Lord Voltmort.

4.5 Lord Voltmort i *Halvblodsprinsen*

Lord Voltmort har också han en gång varit en ung pojke och det är i *Harry Potter och Halvblodsprinsen* som läsaren får följa med och se hur en, föräldralös pojke precis som Harry, kom att bli ledaren för hela den ondskefulla sidan av trollkarlsvärlden.

Tom Gus Mervolo Dolder, vilket är Lord Voltmorts riktiga namn, föddes som son till häxan Merope Gaunt och mugglaren Tom Dolder.⁶⁰ Efter att hans far övergett hans mor innan han föddes och hans mor dött i barnsäng växte Tom Dolder upp på ett barnhem. Under sitt elfte levnadsår blev han, precis som alla andra barn med magiska krafter, hämtad till Hogwartsskolan för att lära sig allt om trollkarlsvärlden. Dock fick Albus Dumbledore redan då förvarningar om att denna pojke hade ett ondskefullt anlag. Toms beskrivning av sin magiska förmåga var med orden:

Jag kan få otrevliga saker att hända personer som jag inte gillar. Jag kan göra dem illa om jag vill⁶¹

⁵⁷ Det refererar till Harrys egenskap av ormviskare

⁵⁸ Rowling 2001:417

⁵⁹ Holm 2006:72

⁶⁰ Lord Voltmorts ursprungliga namn

⁶¹ Rowling 2005:277

Toms tid på Hogwarts kantades därefter av ondskefulla händelser. Redan då var han en mycket skicklig magiker som lyckades undkomma straff för sina handlingar. Vid 18 års ålder lämnar han skolan med högsta betyg i varje ämne och påbörjar sin resa och strävan efter att bli den mest ondskefulla magikern som trollkarlsvärlden någonsin skådat.

4.5.1 Den splittrade själen

I *Harry Potter och Halvblodsprinsen* får läsaren uppleva tillbakablickar till den unge Lord Voldemorts uppväxt och skoltid på Hogwartsskolan. Det är under ett besök hos läraren Snigelhorn som den unge Lord Voldemort för första gången nämner sin önskan om att sträva efter odödlighet. Dialogen dem emellan citeras nedan:

”Sir, det är en sak jag skulle vilja fråga er om.”

”Fråga på då, min gosse, fråga på bara.”

”Jo, jag undrar vad ni vet om horrokruxer?”⁶²

Samtalet med Snigelhorn utvecklas sedan till att Snigelhorn förklarar för den unge Lord Voldemort hur en horrokrux kan skapas och vilka konsekvenser som följer en sådan handling.

[...] En horrokrux är ett ting där nån gömt sin själ.

”Men jag förstår inte riktigt hur det fungerar, sir”, sa Dolder.

”Jo, man delar sin själ”, sa Snigelhorn, ”och gömmer en bit av den i ett föremål utanför kroppen. Då kan man inte dö även om kroppen blir anfallen eller förintad eftersom en del av själen förblir jordbunden och oskadd. Men att leva i en sån form...”

[...] ”Men hur gör man?”

”Genom en ond handling- den ondaste av dem alla. Genom att begå mord. Att döda sliter själen itu.”⁶³

Som tidigare nämnts under rubriken *Definitioner* så har adjektivet diabolikos, djävulsk, även betydelsen att splittra. Författaren har med gestalten Lord Voldemort valt att associera grundläggande drag i hans karaktär till splittring. Att splittra och slita itu är med andra ord någonting som den unge trollkarlen redan vid tidig ålder inte ser som en främmande handling. Han är beredd att använda splittrandet av själen som ett verktyg för att slå trollkarlsvärlden, som den existerar vid denna tidpunkt, i spillror. Att slita itu själen sker dessutom genom den mest onda handlingen av alla, det vill säga mord. Detta går även att koppla till Djävulen och ondska då mord är ett brott mot ett av de tio budorden inom Kristendomen. Att medvetet bryta

⁶² Rowling 2005:504

⁶³ Rowling 2005:506

mot ett av dessa budord kan tolkas som ett avsiktligt val att ta avstånd från godhet och därmed begå en konkret ondskefull handling. Splittringen av själen är det mest centrala hos denna karaktär och Rowling för även in ännu ett symboliskt uttryck i och med denna händelse.

Då den unge Voldemort tar beslutet att splittra sin själ tar han även beslutet att göra detta i sju delar. Den unge Voldemorts samtal med Snigelhorn utvecklas till att handla om hur många gånger en trollkarl kan dela sin själ och Voldemorts fråga citeras nedan:

” Men det är en sak jag inte förstår- bara av ren nyfikenhet alltså- jag menar, har man verkligen nån nytta av en enda horrokrux? Kan man bara dela sin själ i två delar? Skulle det inte vara bättre, göra en starkare, om man delade sin själ i flera delar? Är inte till exempel sju det mäktigaste magiska talet? Vore inte sju...?”⁶⁴

Detta citat insinuerar att han är beredd att begå minst sju mord för att åstadkomma sju splittringar av sin själ. Sju, precis som Voldmort påpekar i ovannämnda citat, är ett tal som innehar en symbolisk betydelse. Talsymbolik ingår enligt Holm i det tankemässiga-kognitiva symbolsystemet. För praktiskt taget varje siffra kan man finna någon form av religiös symbolik utöver det att siffran i sig är en symbol som beskriver antal.⁶⁵ Cooper beskriver tal som inte bara innehavare av kvantitativa egenskaper utan även av symboliska egenskaper. De symboliska egenskaper som förknippas med talet sju, som är ett väsentligt tal i analysen av karaktären Lord Voldemort, är bland annat fullkomlighet och totalitet. Mircea Eliade nämner även att talet sju har varit en innehavare av symboliska egenskaper i folksagor och legender. Till exempel så skulle utförandet av en handling som utförs sju gånger bli speciellt effektivt.⁶⁶ Valet att dela upp sin själ i sju delar kan därför tolkas som användandet av ett symboliskt uttryck. Även om talet sju inte har en direkt koppling till symboler för ondska så är det ändå relevant att analysera valet av just detta tal. Sjutalet representerar en fullkomlighet och uppfattas ofta som en helighet. Voldemort själv nämner till exempel talet sju som det mäktigaste magiska talet av dom alla. Voldemort tror att splittrandet av själen i sju delar kommer leda till en fullkomlig styrka och eftersom det är ett mäktigt tal så uppnår horrokruxerna därmed sin maximala effekt. Detta stämmer överens med de typiskt symboliska egenskaperna som talet sju tillskrivits; det vill säga fullkomlighet, totalitet och effektivitet. Symboliken hos talet sju förs alltså in i relation till karaktären Lord Voldemort som ett verktyg som används med ondskefulla intentioner.

⁶⁴ Rowling 2005:506

⁶⁵ Holm 2006:57f

⁶⁶ Eliade 1993:16

Splittringen av själen och användandet av talet sju kan följaktligen analyseras som symboliska uttryck för ondska i samband med karaktären Lord Voldemort. Dock uppkommer även mer konkreta symboler för ondska i samband densamme och en presentation och analys av dessa följer under nästa rubrik.

4.5.2 Ormviskaren och Mörkrets Herre

Holm lyfter i sin studie fram att konkreta symboler för Djävulen och därmed ondska är vanligt förekommande och att tre av dessa konkreta symboler anses vara ormen, paddan och draken. Tidigare i denna studie har olika symboliska egenskaper ormen tillskrivs nämnts. Tilläggas kan göras att Eliade även han nämner att; *they are thought of as evil and cause of death; on the other, they are believed to embody beneficial and divine powers.*⁶⁷ Användandet av ormen med dess egenskaper och inverkan är frekvent under hela bokserien om Harry Potter och sker till största del i samband med beskrivningar av Lord Voldemort och händelser som är förknippade med honom.

Då Voldemort blir upplyst om att han besitter magiska krafter nämner han för första gången sin förmåga att tala med ormar. Förutom att han kan tala med ormar nämner han även att ormar söker sig till hans närvaro.⁶⁸ Att ormar söker sig till den unge trollkarlen kan tolkas som att han har en stark ondskefull utstrålning redan som väldigt ung och därför drar till sig detta djur. Detta djur som är en typisk symbol för ondska. Lord Voltmorts dragning till ormen och dess symbolik blir ännu klarare då det framkommer att han har valt att placera en del av sin splittrade själ inuti basiliken Nangini.⁶⁹ I den kristna föreställningsvärlden står basiliken för Djävulen eller Antikrist.⁷⁰ Detta har författaren J.K Rowling tagit till sig och skapat den enorma basiliken Nangini som Lord Voldemort har vid sin sida och använder i kampen för att ta över trollkarlsvärlden. Dumbledore nämner vid ett tillfälle att det är nästintill beundransvärt att Voldemort har lyckats tämja denna ondskefulla varelse, vilket framställs i följande citat:

⁶⁷ Eliade 1993:370

⁶⁸ Rowling 2005:281

⁶⁹ Nationalencyklopedin.se NE Sökord: Basilisk (av grek. *basili'skos* 'ett slags ödla eller orm', eg. diminutiv av *basileu's* 'kung', alltså 'småkonung', efter en diademliknande fläck på huvudet), ett fabeldjur (ödla eller orm), omtalat av Plinius d.ä. som en orm med dödande blick och med en vit fläck som ett diadem på huvudet. I främreorientalisk, senantik och medeltida lärd tradition framställs den som en tupp med en orm till stjärt, så bl.a. i bestiarierna (t.ex. i den svenska "Dialogus creaturarum moralizatus", 1483). Den kläcktes ur ett ägg som värpts av en tupp som svält ett ormeägg och kunde bara dödas av en vessla. Basiliken får ofta symbolisera ondskan i medeltida konst; i Norden förekommer den bl.a. som motiv i medeltida vävnader

⁷⁰ Cooper 1993:44

” Jag tror han är mycket fäst vid henne, han har henne alltid i sin närhet och han verkar ha ovanligt stor makt över henne, till och med för en ormviskare.”⁷¹

Voldemort innehar alltså inte enbart förmågorna att kunna tala med ormar och locka till sig dom utan han innehar även makten och förmågan att kunna tämja dem.

Rowling tar dock användandet av ormen som symbol för ondska ännu ett steg längre då även Voldemorts utseende beskrivs med ormliknande anletsdrag. I fjärde boken i Harry Potter serien, *Harry Potter och Den flammande bågaren*, står Harry öga mot öga med Lord Voldemort och han beskrivs i följande citat som en reptilliknande varelse med röda glödande ögon:

Den tunne mannen klev ur kitteln och stirrade på Harry...och Harry stirrade tillbaka på det ansikte som hade hemsökt honom i hans mardrömmar under tre års tid. Vitare än en döds-kalle, med stora, ondskefulla röda ögon och en näsa som var platt som en orms, med smala springor till näsborrar...⁷²

I *Harry Potter och Halvblodsprinsen* jämför Harry denna bild av Voldemort med utseendet hos den unge Tom Dolder innan han har splittrat sin själ i sju delar. Följande citat beskriver Harrys tankar angående Voldemorts utseende som en ung pojke:

Hans ansiktsdrag var inte desamma som Harry hade sett dyka upp ur den väldiga sten-kitteln två år tidigare. De var inte lika ormlika, ögonen glödde ännu inte röda, ansiktet såg ännu inte ut som en mask [...]”⁷³

Voldemort utvecklar därmed ett alltmer ormliknande utseende ju fler ondskefulla handlingar han utför. Detta framgår genom att Voldemort som ung inte hade de ormliknande anletsdrag som han i sitt vuxna liv beskrivs med. Genom att inte enbart sätta den fysiska ormen i relation till Voldemort utan dessutom beskriva hans utseende som reptilliknande så förstärks därmed hans ondskefulla karaktär ännu mer. Det går tillika att konstatera att ormen används som ett symboliskt uttryck för inneboende egenskaper hos karaktären Voldemort, i och med hans förmåga att tala ormspråk. Dessutom används även ormen som ett symboliskt uttryck vibeskrivandet av yttre egenskaper såsom utseende och ansiktsdrag. Förutom detta så förekommer likaså ormen som symbol vid olika händelser och handlingar som karaktären Lord Voldemort är inblandad i.

⁷¹ Rowling 2005:514

⁷² Rowling 2001:431

⁷³ Rowling 2005:449

Colbert skriver att, enligt en medeltida demonolog sätter Djävulen ett märke på sina anhängare, i synnerhet på dem vars lojalitet han misstror. Märket varierar vad gäller form och storlek; ibland liknar det en paddfot, ibland en spindel, en hundvalp eller en hasselmus.⁷⁴ Lord Voldemort använder även han sig av märkning av sina anhängare. Detta märke kallas för Mörkrets märke av den orsaken att Voldemort ibland namnger sig själv som Mörkrets herre. Detta märke används inte enbart som en symbol för hans anhängare utan likaså som en symbol som visar sig på himlen när Voldemort eller någon av hans anhängare har begått ett mord. Följande citat beskriver hur detta märke skildras:

” Och där var det nu, det avtecknande sig mot himlen över skolan: den flammande gröna dödsfallen med ormtunga, det märke som Dödsätarna lämnade efter sig när de tagit sig in någonstans... när de mördade någonstans...”⁷⁵

Även i beskrivandet av detta märke används ormen som ett symboliskt uttryck. Att märket är en dödsfalle påvisar också det onda då dödsfallen är starkt förknippat med döden och onda handlingar. Genom att dessutom tillägga att denna dödsfalle har en orms tunga så går budskapet om onda inte att missa. Denna symbol uppkommer vid varje sekvens i böckerna där Lord Voldemort eller hans anhängare har begått onda handlingar. Därav förekommer de mer och mer frekvent i de sista böckerna i serien om Harry Potter.

Precis som Dumbledores goda egenskaper kan sättas i relation till huvudkaraktären Harry Potter så kan även Voldemort sättas i relation till sina anhängare. Jag har under textanalysen stött på två tänkvärda val av namn på Voltmorts anhängare som likaså de kan tolkas som symboliska uttryck för onda.

Namnet Draco, som är namnet på en av Voltmorts anhängare, kommer ifrån latinet och har dubbel betydelse. Det innehar betydelsen av både orm och drake.⁷⁶ Den symboliska betydelsen av ormen har redan analyserats i denna studie. Emellertid är det intressant att nämna det faktum att Rowling använder sig av ett flertal namn som kan inneha symboliska uttryck för att förstärka tanken om Lord Voltmorts onda karaktär. Även namnet författaren har valt att ge Dracos far väcker intresse. Dracos far bär namnet Lucius, ett förnamn som kan tolkas som en förkortning av namnet Lucifer, vilket är benämningen på Djävulen inom den latinsk-romerska traditionen. Ett passande namn kan tyckas på karaktären Lucius, som är en mäktig dödsätare det vill säga mäktig anhängare till Lord Voldemort.

⁷⁴ Colbert 2002:131

⁷⁵ Rowling 2005:589

⁷⁶ Colbert 2002:126

Efter dessa analyser av de symboliska uttrycken som skildras i samband med de två utvalda karaktärerna i *Harry Potter och Halvblodsprinsen* följer nu en diskussion kring en av frågeställningarna som presenterades i inledningen av denna studie. Därefter avslutas denna studie med ett sammandrag där bland annat kritik som den valda metoden och vidare forskning presenteras.

5. Slutdiskussion

I och med den kritik som Harry Potter bokserien mottagit från diverse kristna samfund ansåg jag det vara av intresse att undersöka de symboliska uttryck som skildras i samband med två av de mest centrala karaktärerna. Denna kritik, som omnämns under rubriken *Inledning*, kretsade till största del kring det faktum att man i denna bokserie *får det onda att framstå som något gott*. På grund av detta ansåg olika kristna samfund att bokserien förmedlade ett icke konsekvent budskap angående de två begreppen ondska och godhet. Dessa samfund protesterade även mot bokserien i sin helhet då fokus på häxkonst och inblandandet av svart magi anses förmedla alltför onda budskap. En av de frågeställningar som framfördes i inledningen av denna studie var huruvida det finns en grund för det negativa mottagandet Harry Potter bokserien mottagit från diverse kristna samfund. Detta är en fråga som jag anser kräver vidare argumentering och därmed följer nu en diskussion kring ämnet.

Då det i analysdelen av denna studie har uppkommit exempel på symboliska uttryck för både ondska och godhet i samband med karaktären Harry Potter så kan jag anse att kritiken från kristna samfund till viss del är befogad. Författaren av dessa böcker blandar symboler och deras innebörd i samband med många av karaktärerna och inte minst i skildringen av Harry Potter. Detta framgår tydligt hos Harry då han delar egenskaper med Lord Voldemort och därmed associeras Harry med symboliska uttryck för ondska. Även Lord Voldemort beskrivs på ett sätt som får läsaren att ta del av hur en föräldralös pojke kunnat utvecklas till den onde trollkarl som i vuxen ålder vill förgöra trollkarlsvärlden. Detta leder till att Lord Voldemort beskrivs som en pojke som inte enbart på grund av omständigheter i sin uppväxt utvecklats till en ondskefull person utan även egna val och beslut har format honom. Det faktum att Harry, trots att han delar vissa egenskaper med Lord Voldemort, väljer den goda sidan anser jag visa på att författaren vill förmedla ett budskap om att oavsett vilket sammanhang eller vilka förutsättningar du föds in i så är det dina egna val som avgör din personlighet i slutändan. Även Lord Voldemorts val att ställa sig på den onda sidan av trollkarlsvärlden påvisar att det är egna val som avgör om en person formas till god eller ond.

Ännu en intressant aspekt att föra in i resonemanget kring den kritik Harry Potter bokserien mottagit från olika kristna samfund blir skildringen av både Harry och Lord Voldemort som splittrade själar.

Harry beskrivs som både den utvalde och som den onde trollkarlen Lord Voldemorts like. Centralt för Harry Potters karaktär blir då att han både innehar symboliskt onda egenskaper, som han erhållit från Lord Voldemort, och symbolisk goda egenskaper. Hans karaktär kan

därmed tolkas som innehavare av en dikotom personlighet och då specifikt dikotomin gott och ont. Denna till viss del tudelade personlighet som karaktären Harry Potter innehar kan tolkas som att det inte enbart är Lord Voldemort som har en splittrad själ. Dock går det att urskilja distinkta skillnader mellan hur författaren valt att beskriva och skildra dessa två splittrade själar.

Voldemort gör ett aktivt val att splittra sin själ i sju delar. I och med denna splittring utvecklas han till en karaktär som kan tolkas som alltigenom ond. Om det någonsin funnits någonting gott inom honom, vilket författaren till viss del insinuerar, så har detta val utplånat de goda delarna av hans personlighet. Däremot så går det inte att tolka den tudelning som till viss del existerar inom karaktären Harry som ett lika distinkt symboliskt uttryck för ondska. Även om Harry delar egenskaper med Lord Voldemort och beskrivs som hans like så låter författaren av dessa böcker aldrig dessa egenskaper åskådliggöras. Harry kämpar aldrig emot impulser att utföra ondskefulla handlingar utan den lilla del av ondska som projicerades på honom i och med hans konfrontation med Voldemort som spädbarn ligger djupt innesluten.

Frågan om huruvida en karaktär som delar egenskaper med en ond karaktär kan vara allt igenom god blir därmed besvarad. Min tolkning blir att författaren vill föra fram att det är aktiva val hos en människa som avgör om den formas till en god eller ond individ. Det faktum att Harry trots sin till viss del tudelade personlighet i en ond och en god del inte låter detta påverka hans handlingar och mål med livet tolkar jag som att han gör ett aktivt val att bortse från de inneboende onda kvalitéer han innehar.

Den kritik som bokserien mottagit från diverse kristna samfund blir därmed inte helt befogad. Även fast symboliska uttryck för både ondska och godhet blandas i dessa två karaktärer så anser jag inte att detta sänder ut ett budskap om att typiskt onda egenskaper kan tolkas som goda. Däremot blir budskapet verklighetsförankrat då världen idag ej är uppdelad i den goda och onda sidan utan, precis som i dessa böcker så är det varje människas egna val i avgörande situationer som definierar en människas karaktärsdrag.

6. Sammanfattning

Denna studies övergripande syfte var att utifrån de motstridiga uppfattningarna angående Harry Potter bokserien undersöka vilka symboliska uttryck för ondska och godhet som skildras i samband med de två karaktärerna Harry Potter och Lord Voldemort. Den textanalys som sedan utförts bygger på olika symbolteorier inom religionsvetenskapen. Vidare har olika symboliska uttryck för begreppen ondska och godhet varit centrala för studiens analys. Förutom att undersöka och analysera vilka symboliska uttryck för ondska och godhet som skildras i samband med de två utvalda karaktärerna har även frågan om huruvida det fanns grund för det negativa mottagandet Harry Potter bokserien har bemötts med varit central för studien.

Som kritik till den valda metoden i denna studie går att nämna att jag som tolkare inte är helt objektiv. Detta då min tolkning, precis som alla tolkningar, bygger på subjektiva analytiska åsikter. Valet av somliga symboliska uttryck kan från författarens sida vara valda enbart för att öka spänning och intresse hos läsaren. Risken finns då att jag som tolkare läser in budskap som ej medvetet placerats i texten. Trots detta anser jag det vara av stor vikt att analysera texter och de symboliska uttryck som används. Detta för att även om författaren i fråga inte medvetet vill sända ut specifika budskap så är det varje enskild läsares tolkning som i slutändan bestämmer vilka budskap en text förmedlar.

Sammanfattningsvis går att säga att hos karaktären Harry Potter skildras både symboliska uttryck för ondska och godhet. De symboliska uttryck för godhet som analyserats i denna studie har varit Harry som Den Utvalde och Albus Dumbledore som en symbol för Fadern och ledaren. De symboliska uttryck för ondska som analyserats i samband med karaktären Harry Potter har varit ormen och Harry som Lord Voltmorts like.

Då det kommer till karaktären Lord Voldemort är de symboliska uttrycken för ondska starkt uttalade i boken *Harry Potter och Halvblodsprinsen*. Ett av de symboliska uttryck jag valt att ta upp i denna studie är den splittrade personligheten som leder tanken till Djävulens och därmed onskans mål att splittra och förinta. Förutom den splittrade personligheten så skildras även Lord Voldemort med associationer till ormen. Lord Voldemort har den inneboende egenskapen att tala med ormar, han har även ett ormlikt djur vid sin sida och dessutom delar han distinkta anletsdrag med ormen och hans utseende beskrivs som reptillikt.

De symboler och symboliska uttrycken jag valt att fokusera på i denna studie är några få utvalda av många i Harry Potter bokserien. Få tidigare studier har skrivits om symboliska

uttryck i Harry Potter bokserien och då specifikt symboliska uttryck för ondska och godhet. Däremot har ett flertal böcker skrivits där de olika symboler som förekommer i bokserien presenteras utan någon vidare analys. Därmed anser jag att denna studie bidrar med ett nytt angreppssätt och djup i förhållande till andra studier inom samma område. Detta då det i denna studie kan påvisas att även om författaren blandar symboliska uttryck för ondska och godhet hos sina karaktärer så behöver detta nödvändigtvis inte styrka den kritik bokserien mottagit. I och med det anser jag även att denna studie bidrar med en konkret respons till den kritik som bokserien mottagit från diverse kristna samfund.

Förslag på vidare forskning inom detta område skulle kunna vara att analysera övriga karaktärer i denna bokserie då näst intill alla bifigurer även om skildras med många symboliska uttryck. Då fokus i denna studie har varit kristna Djävuls och Gudssymboler som symboliska uttryck för ondska och godhet kan det vara av intresse att utvidga detta och föra in andra religioner och livsåskådningars symboliska uttryck som förknippas med begreppen ondska och godhet.

Käll- och litteraturförteckning

Litteratur

- Rowling, J. K. (2005). *Harry Potter och halvblodsprinsen*. Stockholm: Tiden
- Rowling, J. K. (2001). *Harry Potter och den flammande bägaren*. Stockholm: Tiden
- Rowling, J. K. (2001). *Harry Potter och hemligheternas kammare*. 3. uppl. Stockholm: Tiden
- Rowling, J. K. (2004). *Harry Potter och Fenixorden*. Stockholm: Tiden
- Rowling, J. K. (2006). *Harry Potter och de vises sten*. 5. uppl. Stockholm: Tiden
- Anatol, Giselle Liza (red.) (2003). *Reading Harry Potter: critical essays*. Westport, Conn.: Praeger
- Colbert, David (2002). *Harry Potters magiska värld*. Stockholm: B. Wahlström
- Cooper, Jean C. (1993). *Symboler: en uppslagsbok*. Stockholm: Forum
- Eccleshare, Julia (2002). *A guide to the Harry Potter novels*. London: Continuum
- Eliade, Mircea & Adams, Charles J. (red.) (1993). *The encyclopedia of religion*. Complete and unabridged ed. New York, N.Y.: Macmillan
- Geels, Antoon, Wikström, Owe, Hermanson, Jan & Junus, Petra (2006). *Den religiösa människan: en introduktion till religionspsykologin*. 5., kraftigt omarb. utg. Stockholm: Natur och kultur
- Holm, Nils G. (1997). *Människans symboliska verklighetsbygge: en psykofenomenologisk studie*. Åbo: Åbo Akademi
- Jung, C. G. (1981). *Människan och hennes symboler*. [Ny uppl.] Stockholm: Forum
- Jung, C. G. (1993). *Valda skrifter. Psykologiska typer*. [Rev. nyutg.] Stockholm: Natur och Kultur
- Mills, Alice. *Archetypes and the Unconscious in Harry Potter and Diana Wynne Jones's Fire and Hemlock and Dogsboddy*. Red. Anatol, Giselle Liza (2003). *Reading Harry Potter: critical essays*. Westport, Conn.: Praeger
- Milwee, Linda (2009). *The Harry Potter series: innocent family fiction or occult black magic? [Elektronisk resurs]*. C-uppsats Tillgänglig på Internet
- Nel, Philip (2001). *J.K. Rowling's Harry Potter novels*. New York: Continuum
- Orést, Febe (2009). *Ondska - individuell och kulturell projektion: filmupplevelser analyserade enligt den analytiska psykologin*. Diss.:

Scheffer, Susanne(2009/2010). *"Satanic Harry": How a Wizard Has to Fight the Church*. Karlstad University, Faculty of Arts and Education

Vikström, Björn (2005). *Den skapande läsaren: hermeneutik och tolkningskompetens*. Lund: Studentlitteratur

Internetkällor

Nationalencyklopedin. www.nationalencyklopedin.se

<http://www.immanuelborlange.se/vilka%20C3%A4r%20vi.htm>

Dalarnas tidningar. <http://www.dt.se/nyheter/article20250.ece>